

Już te liczby wskazują jak rozbudowaną strukturę miał Kongres, co bardzo utrudniało uczestniczenie w jego obradach. Niemal stale odbywały się równocześnie 2–3 sympozja o bardzo zbliżonej tematyce, co zmuszało do niełatwych wyborów. Bardzo interesujące były sesje plakatowe, jednak właściwe ich wykorzystanie przez uczestników było utrudnione z powodu krótkiego czasu ekspozycji (doba) oraz braku stałego czasu przeznaczonego wyłącznie na zapoznawanie się z plakatami (była to głównie przerwa obiadowa).

Główne kierunki ekologii eksponowane na Kongresie to: zróżnicowanie środowiskowe ekosystemów, badania fizjocenoz różnych stref klimatycznych oraz strategie życiowe gatunków a różny poziom organizacji ekologicznej.

Rozbudowany był również program towarzyski Kongresu; złożyły się nań 3 przyjęcia, liczne programy dla osób towarzyszących oraz wycieczki śródkongresowe. Wycieczki przed- i pokongresowe obejmowały całą Japonię i inne kraje Dalekiego Wschodu (Korea, Chiny itp.). Piszący te słowa uczestniczył w wycieczce w okolice nadmorskie w pobliżu Jokohamy (Shonan Coastal Region), gdzie prowadzone są intensywne prace nad umacnianiem piaszczystych brzegów za pomocą drzew iglastych sadzonych przez miejscową ludność prowincji Kanagawa. W programie wycieczki znalazło się dwugodzinne sympozjum poświęcone ochronie środowiska nadmorskiego oraz zwiedzanie terenu rekreacyjnego i kultowego, usytuowanego na malowniczym wzgórzu.

Organizacja Kongresu była dobra, chociaż duża odległość między miejscem obrad (Yokohama Prince Hotel) a miejscami zakwaterowania uczestników czyniły udział w nim bardzo męczący z uwagi na ponad godzinne dojazdy metrem, koleją i autokarami na obrady.

Podczas sesji zamykającej Kongres, poza wykładem prof. J. I. D. R. Furtado pt. „Ekologia tropiku”, przemówienia wygłosili: sekretarz generalny Lokalnego Komitetu Organizacyjnego prof. A. Miyawaki i dotychczasowy sekretarz generalny Międzynarodowego Towarzystwa Ekologicznego prof. P. F. Maycock. Dokonano także prezentacji nowych władz INTECOL – u, a mianowicie: prezydenta – prof. W. Habera (RFN) i sekretarza – prof. R. Scharitz (USA). (Polska w nowych władzach INTECOL – u jest reprezentowana przez prof. L. Ryszkowskiego). Wystąpił również prof. R. Lee (Wielka Brytania), przewodniczący Komitetu Organizacyjnego następnego Kongresu. Zaprosił on gorąco wszystkich uczestników do wzięcia udziału w przyszłym – VI Kongresie Ekologicznym, który odbędzie się w 1994 r. w Manchesterze.

Tadeusz Prus

33. Sympozjum IAVS na temat „Stan i przemiany roślinności jako przedmiot mapy geobotanicznej” (Warszawa, 8–12 IV 1990 r.)

Zgodnie z tradycją wprowadzoną przez wielkiego niemieckiego geobotanika i fitosocjologa, prof. R. Tüxena, w tygodniu poprzedzającym Święta Wielkanocne odbyło się w Warszawie Sympozjum Międzynarodowego Stowarzyszenia Badań Roślinności (International Association for Vegetation Science – IAVS). Dotyczyło ono kartograficznej prezentacji i interpretacji zjawisk ekologicznych zachodzących w zbiorowiskach roślinnych pod wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych.

Sympozja IAVS odbywają się corocznie w różnych krajach. Ostatnio zorganizowali je: w 1988 r. prof. S. Pignatti we Włoszech (Frascati) pod hasłem „Roślinność spontaniczna osiedli”, a w 1989 r. prof. E. van der Maarel w Szwecji (Uppsala) na temat „Lasy świata: różnorodność i dynamika” (patrz: Wiad. Ekol. 36, 3: 149–152, 1990).

Głównym organizatorem Sympozjum w Warszawie był prof. J. B. Faliński, kierownik Białowieskiej Stacji Geobotanicznej Uniwersytetu Warszawskiego. Pomagali mu z ogromnym zaangażowaniem prof. K. Falińska, prof. T. Wojterski, prof. W. Matuszkiewicz oraz 20-osobowy

Komitet Organizacyjny. Spotkanie zorganizowane było przy finansowym wsparciu Centralnego Programu Badań Podstawowych CPBP 04.10.07, Polskiego Towarzystwa Botanicznego — Sekcji Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej, Komitetu Botaniki PAN oraz Komitetu Ekologii PAN.

W Sympozjum wzięło udział ok. 150 osób z 20 krajów świata. Najliczniejszą grupę stanowili oczywiście Polacy (ok. 50 osób). Każdy z uczestników otrzymał, oprócz teczki ozdobionej oryginalną szatą graficzną, tom zredagowany przez prof. J. B. Falińskiego z wydrukowanymi abstraktami referatów i plakatów.

Uroczystego otwarcia Sympozjum dokonał prezydent Międzynarodowego Stowarzyszenia Badań Roślinności prof. S. Pignatti. Gości powitali: gospodarz Sympozjum prof. J. B. Faliński, prorektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. A. Siwiński oraz podsekretarz stanu w Ministerstwie Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa prof. R. Andrzejewski.

Na sesjach referatowych i plakatowych zaprezentowano 44 referaty oraz 34 plakaty. Tematyka pięciu głównych sesji referatowych to: 1. Sporządzanie map dynamiki i struktury roślinności; 2. Metodyczne problemy przy sporządzaniu map dotyczących roślinności; 3. Klasyfikacja roślinności i sporządzanie map; 4. Szczegółowe zagadnienia przy sporządzaniu map geobotanicznych; 5. Zastosowanie map geobotanicznych.

Spośród wielu interesujących wystąpień na szczególną uwagę zasługiwał referat prof. E. Boxa z Uniwersytetu Georgia (USA) pt. „Sporządzanie map dynamiki roślinności na podstawie danych klimatycznych, satelitarnych i uzyskanych bezpośrednio w terenie”. Na doskonałych przezroczach i konkretnych przykładach autor wykazał, jak ogromną rolę odgrywa w badaniach geobotanicznych integracja tych trzech niezależnych źródeł informacji. Uzyskane wyniki i zastosowane metody zostały zilustrowane przykładami w różnych skalach. Autor zwrócił uwagę, że integracja danych uzyskanych w wyniku badań klimatycznych, bezpośrednich prac terenowych i ze zdjęć satelitarnych znajduje zastosowanie zarówno w geobotanice krajobrazu, jak też w ekologii ogólnej oraz jest bardzo pomocna przy rozwiązywaniu problemów skali map geobotanicznych.

Interesującą koncepcję sporządzania map kompleksów roślinności przedstawił prof. S. Pignatti z Uniwersytetu „La Sapienza” w Rzymie. Przedstawiona mapa w skali 1:50 000 obejmuje Dolomity we włoskich Alpach — teren niezwykle skomplikowany geomorfologicznie. Wyróżniono tu 86 typów zbiorowisk roślinnych, na podstawie których autor przeprowadził typologię kompleksów roślinności. Sporządzona z tych materiałów mapa może być wykorzystana w planowaniu krajobrazu, a szczegółowa fitosocjologiczno — siedliskowa analiza wyróżnionych kompleksów zbiorowisk roślinnych może dobrze służyć przyszłym opracowaniom z zakresu ekologii roślin.

Prof. A. Miyawaki z Uniwersytetu w Yokohamie w referacie na temat sporządzania map roślinności i ich zastosowania w odtwarzaniu zieleni zwrócił uwagę, że mapy roślinności rzeczywistej i potencjalnej odgrywają dużą rolę w ochronie środowiska naturalnego Japonii. Dotyczy to także racjonalnego użytkowania ziemi i planowania krajobrazu. Swoją wykład Profesor uzupełnił pięknymi przezroczami zarówno środowisk naturalnych, jak również w znacznym stopniu antropogenicznie przekształconych — miejskich i przemysłowych ośrodków Japonii.

Szczególne zainteresowanie wzbudził wykład prof. J. B. Falińskiego pt. „Roślinność pod różnorodnym wpływem antropogenicznym jako obiekt podstawowej mapy fitosocjologicznej”. Autor przedstawił wyniki zorganizowanego i przeprowadzonego przez niego kartograficznego eksperymentu. Zaprosił on do udziału w tym przedsięwzięciu sześć zespołów geobotaników: z Włoch, Holandii, Francji, Czechosłowacji oraz dwa z Polski. Zadanie polegało na skartowaniu przez każdy zespół roślinności rzeczywistej tego samego obiektu — fragmentu Puszczy Białowieskiej i przedstawieniu wyniku kartowania na mapie w skali 1:10 000. Każda grupa dysponowała tymi samymi materiałami pomocniczymi dostarczonymi przez organizatora (m.in. podkłady map topograficznych, zdjęcia lotnicze) oraz tym samym okresem przeznaczonym na badania terenowe. Podstawowym wynikiem jest sześć map roślinności rzeczywistej fragmentu Puszczy Białowieskiej. Porównanie ich pokazało, jak różnie każdy zespół „zapisał” tę samą rzeczywistość!

Odbyły się ponadto dwie główne sesje plakatowe, na których prezentowano m.in. mapę roślinności Europy w skali 1:2 500 000, mapę potencjalnej roślinności naturalnej Włoch

(F. Pedrotti), mapę fitosocjologiczną i stadiów dynamicznych roślinności północnych Włoch (R. Canullo, F. Pedrotti, R. Venanzoni).

Znaczna część plakatów dotyczyła opracowań kartograficznych ilustrujących koncepcję i metodykę w badaniach struktury i dynamiki roślinności. Oto tytuły niektórych z nich: „Szczegółowe mapy roślinności rzeczywistej jako wyraz antropogenicznych przekształceń zbiorowisk leśnych regionu Bełchatów” (J. Jakubowska – Gabara), „Zróznicowanie struktury roślinności jako podstawa przestrzennego modelu krajobrazu (na przykładzie Puszczy Białowieskiej)” (A. S. Kostrowicki, E. Roo – Zielińska, J. Solon), „Zależności między roślinnością a niektórymi chemicznymi właściwościami gleb” (L. Kormoczi, A. Balogh), „Mapa roślinności rzeczywistej jako źródło informacji o antropogenicznych przemianach roślinności (na przykładzie lasów Wolińskiego Parku Narodowego)” (R. Olaczek, H. Piotrowska), „Mapy roślinności w badaniach sukcesji” (K. Prach).

Nie sposób wymienić wszystkich tytułów interesujących plakatów. Należy podkreślić, że w większości były one starannie wykonane, miały dobry poziom naukowy i inspirowały do wielu kularowych dyskusji, często wnikliwych i konstruktywnych. Żałować jednak należy, że takich dyskusji zabrakło podczas sesji referatowych. Do wyjątków należał referat dra J. Chojnackiego pt. „Użytkowanie ziemi i zróznicowanie siedliskowe jako czynniki organizujące przestrzenny model roślinności w Warszawie”, który ze względu na oryginalne podejście metodyczne i opracowanie graficzne wyników wzbudził wnikliwą i bardzo interesującą dyskusję. Wieczorem trzeciego dnia obrad prof. T. Wojterski opowiedział o świecie roślin północnej Algierii. Słuchało się Profesora i oglądało znakomite przezrocza egzotycznych kwiatów z nieskrywaną przyjemnością, co potwierdziły długie brawa. Sympozjum towarzyszyła wystawa map i książek. Książki wydawnictwa Kluwer Academie Publishers Dr W. Junk można było zakupić, jednak za wysoką cenę!

Dobrym uzupełnieniem naukowej części Sympozjum była lokalna wycieczka geobotaniczna na trasie Warszawa – Konstancin – Sękocin – Korytów. I tu brawa dla organizatorów za umożliwienie uczestnikom wyboru jednego z trzech autokarów, z dogodną wersją językową – angielską, niemiecką lub rosyjską. Przewodnikami byli dr A. Kozłowska, dr J. Solon i dr M. Degórski. Trasa wycieczki wiodła przez krajobraz typowy dla strefy podmiejskiej, a także uczestnicy Sympozjum zapoznali się ze zróznicowaniem siedlisk i roślinności rzeczywistej w dolinie Wisły. Zaprezentowano również zależności między typami zbiorowisk leśnych i charakterem gleb z uwzględnieniem ich właściwości chemicznych. Program naukowy wycieczki był interesujący, a dodatkowy aplauz zyskało ognisko na jej zakończenie, z polską grochówką i pieczeniem kiełbasek.

Należy podkreślić, że naukowej części Sympozjum towarzyszył znakomity program kulturalny. Koncert muzyki sakralnej – „Pasja wg Św. Łukasza” Telemanna w wykonaniu artystów Warszawskiej Opery Kameralnej w Kościele Ewangelickim zdobył uznanie gości Sympozjum i był długo oklaskiwany. Uroczysta kolacja w Domu Nauczyciela pozwoliła poznać się bliżej; dokonano wymiany poglądów często niekoniecznie naukowych.

Podsumowania obrad dokonał prof. J. B. Faliński oraz prezydent IAVS prof. S. Pignatti. Dyskutowano jeszcze na temat języków obowiązujących na przyszłych sympozjach Stowarzyszenia. Ustalono, że obowiązującymi powinny być: angielski, niemiecki, francuski i hiszpański. Prof. S. Pignatti zwrócił uwagę, iż często referaty były zbyt szczegółowe – prezentacja tabel i zdjęć fitosocjologicznych nie jest konieczna, istotna jest interpretacja wyników i wnioskowanie.

Prof. J. B. Faliński poinformował, że przewiduje się publikację wszystkich wygłoszonych referatów i przedstawionych plakatów w specjalnym tomie „Phytocoenosis”. Gospodarz Sympozjum podziękował uczestnikom za przybycie do Polski i aktywne uczestnictwo w obradach, a prof. G. Fekete zaprosił wszystkich do Egeru na Węgry na kolejne 34. Sympozjum IAVS, które tym razem odbędzie się pod hasłem „Dynamika roślinności”.

Słowa uznania należą się prof. J. B. Falińskiemu, że w niełatwej sytuacji ekonomicznej kraju podjął się ogromnego trudu organizacji dużego międzynarodowego spotkania z wynikiem znakomitym.